

DİL BİLGİSİNİN NEDİR? BÖLÜMLERİ NELERDİR?

Dil bilgisi ve dil bilimi olmak üzere dili inceleyen iki bilim dalı vardır.

Dil bilimi bir dili sistem olarak gören, dillerin yapısını, birimlerini, niteliğini değişmelerini karşılaştırmalı ya da genel olarak ele alan bilimdir. Dillerin doğuşlarını zaman içinde değişmelerini, gelişmelerini, diller arasındaki ilişkileri, yayılma alanlarını, ele alıp inceleyen bilim dalıdır dil bilimi.

Dili yalnız dil içinde inceleyen bilime dili bilimi adı verilir. Dil bilimi genel anlamda her çeşit anlaşma ve haberleşme sistemini

Bir dilin sestten başlayıp cümleye ulaşan tüm dil birliklerini, bunların oluşturdukları yapıyı, düzeni ele alan, inceleyen, araştıran, bunların bağlı oldukları kuralları belirleyen bilim dalına dil bilgisi denir. Daha farklı bir söyleyişle, bir dili her yönüyle doğru konuşmak ve doğru yazabilmek amacıyla uymamız gereken kuralların tamamını oluşturan bilim dalına **dil bilgisi** ya da **gramer** adı verilir. Dil bilgisi bir dili iyi ve doğru kullanma sanatıdır da denebilir. Duygu ve düşünceleri daha düzenli ve tam anlatmaya yarar. Dil bilgisi dili yapısı ve anlamları bakımından ele alır inceler.

Dil bilimi ve dil bilgisi, konu, amaç ve metot bakımından farklı bilim dallarıdır. Dil bilgisi bir dili bütün yönleriyle inceleyen bilim dalıdır. Dil bilgisi daha çok bir dilin ses, yapı, şekil ve söz dizimi bakımından gösterdiği özellikleri araştırır.

Dil bilgisi dili ele alış ve işleyiş özelliklerine göre türlere ayrılır .

Tarihi Dil Bilgisi

Bir dilin ilk yazılı belgelerinden başlayarak günümüze dek geçirdiği gelişim, değişim ve aşamaları inceleyen dil bilgisi koludur. Başka bir deyişle tarihi dil bilgisi bir dilin, bir lehçenin, bir dil ailesinin gramerini tarihi devrelere göre ele alıp inceleyen dil bilgisi koludur.

Tasvirici Dil Bilgisi

Bir dilin belirli bir zamandaki durumunu gelişimini inceleyen ve kurallara bağlayan dil bilgisi koludur. Bir dilin veya lehçenin belli zamanlardaki durumunu, yapısını, işleyişini tarihi gelişimini göz önünde bulundurmadan, karşılaştırma yapmadan inceleyen dil bilgisi koludur.

Karşılaştırmalı Dil Bilgisi

Aynı ana dilden türeyen dilleri araştıran, inceleyen karşılaştıran dil bilgisi koludur.

Yazı dilini inceleyen ve kurallara bağlayan dil bilgisi koluna çözümlü(analitik) dil bilgisi denir. Bu kol dili meydana getiren parçaları sırasıyla seslere, sözcüklere, cümlelere göre inceler; kurallara bağlar. Buna göre:

*Ses Bilgisi (Fonetik)

*Yapı bilgisi(Biçim Bilgisi /Şekil Bilgisi/Morfoloji)

*Dizim Bilgisi (Tümce Bilgisi/Söz Dizimi/Cümle Bilgisi/Sentaks)

*Anlam Bilgisi (Semantik)

*Köken Bilgisi (Türeme Bilgisi/Etimoloji)

*Lehçe Bilgisi (Diyalektoloji)

*Sözcük Bilgisi (Leksikoloji)

Ses Bilgisi (Fonetik)

Bir dildeki seslerin oluşumunu, ses birleşmelerinin şartlarını, ses değişikliklerini, sözcüklerdeki sıralanışlarını, yüklendikleri görevler ve uğradıkları çeşitli değişmeler açısından inceleyen; araştıran dil bilgisi dalıdır.

Şekil Bilgisi (Morfoloji)

Bir dilin sözcüklerinin yapısını inceleyen, kökle ek arasındaki ilişkiyi araştıran, sözcüklerin çekim şekillerini ve türeme yollarını ele alan dil bilgisi dalıdır. Dildeki kökleri buların birleşme yollarını, eklerin çeşitli görev ve anlamlarını, dilin türeme ve çekim özelliklerini kısacası dilin biçimle ilgili özelliklerini inceleyen araştıran dil bilgisi dalıdır.

Kök Bilgisi (Türeme Bilgisi-Etimoloji)

Bir dilin sözcüklerinin ilk ve doğru anlamlarını tespit eden, bu çerçevede araştırmalar yaparak kurallar koyan dil bilgisi dalıdır. Bir dildeki sözcüklerin şekil yapılarıyla anlamları arasında ilgi kuran, sözcüklerin yapı ve anlamlarını köke doğru araştırarak ilk kez hangi kökle kullanıldıklarını ve daha sonra hangi aşamalardan geçerek ne gibi değişimler gösterdiklerini inceleyen dil bilgisi dalıdır.

Cümle Bilgisi (Söz Dizimi-Sentaks)

Bir dilin cümlelerini ve söz dizimini inceleyerek sözcüklerin sıralanışlarını ve birbirine bağlanışlarını inceleyen dil bilgisi dalıdır. Dildeki sözcüklerin bir grup ya da cümle oluşturacak şekilde bir araya gelmelerinin kurallarını araştıran bu sözcüklerin ve grupların cümle içindeki görevlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, sıralanışlarını ve cümle yapılarını inceleyen dil bilgisi dalıdır.

Anlam Bilgisi (Semantik)

Sözcüklerin anlamları bakımından değişmesini, gelişmesini kaynaşmasını, genişlemesini, daralmasını inceleyen dil bilgisi dalıdır.

Anlam bilimi, dildeki kelimelerin anlamları üzerinde durur ve işaret ettikleri anlamlarla kelimeler arasındaki ilişkileri konu edinir. Kelimelerin esas ve yan anlamları, eş ve zıt anlamlıları, cümle içindeki anlamları gibi unsurlar üzerine yoğunlaşır. Kelimelerin anlamlarında meydana gelen değişimler de anlam biliminin konuları arasındadır.

Lehçe Bilgisi (Diyalektoloji)

Bir dilin lehçe, ağız ve şive gibi dallarını, bunlar arasındaki ses, şekil ve söz farklılıklarını ortaya koymayı amaçlayan lehçe bilgisi, bu dalların ve bunlar arasındaki farklılıkların ortaya çıkış süreçlerini, hangi bölgelerde nasıl kullanıldıklarını ortaya koymayı amaçlar.

Sözcük Bilgisi (Leksikoloji)

Bir ya da birden fazla dil arasında, sözcüksel düzeyde çeşitli amaç ve yöntemlerle karşılaştırmalar yapan sözcük bilgisi, sözcüklerin derlenip bir araya getirilmesi, sınıflandırılması ve sıralanmasını da içerir. Bu alan, sözlüklerin oluşturulmasına imkân sağlar ve sözcük öğretimi ile kelime hazinesinin gelişimi konularını da bünyesinde barındırır.

Bir ya da birden fazla dilli sözlüklerin hazırlanması aşamasında sözcük bilgisi en temel vazifeyi görür.